

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

Disputatio XXV. De Hæreticorum complicibus, & aliis personis quæ
hæreticos concernunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

DISPUTATIO XXV.

De hæreticorum complicitibus & aliis personis, quæ hæreticos concernunt.

SECTIO I. De credentibus, fautoribus receptatoribus, & defensoribus hæreticorum.

- II. De suspectis de hæresi, & eorum pœnis; ubi etiam de hæretico merè externo sine hæresi interna.
- III. De schismaticis, & eorum pœnis.
- IV. De filiis, & nepotibus hæreticorum, & eorum pœnis.

POSTQUAM dictum est de hæreticis, dicendum erit de aliis, qui licet hæretici non sint, habent tamen cum illis aliquam connexionem, & ideo pœnæ in totum, vel in partem ad illos extenduntur, de quibus tamen omnibus in vniuersum verum erit, quod pœnæ hæreticis imposita: eos non comprehendunt, nisi expressè in iure ad illos extensæ fuerint, propterea aliquæ ad aliquos extensæ inueniuntur, ut breuiter videbimus in hac disputatione.

SECTIO I.

De credentibus, fautoribus receptatoribus, & defensoribus hæreticorum.

IN Bulla cœnæ hi omnes simul cum hæreticis, & schismaticis excommunicantur; quare explicandum breuiter est, qui horum nomine intelligantur. In vniuersum autem notandum est primò si aliquis solum sit suspectus de hæresi, & ideo etiam de vehementi abiurauerit, eius fautores, ac defensores &c. comprehendit hac censura, quia non sunt fautores hæretici, sed suspecti, qui in rigore non est hæreticus, ut cum aliis notat Sanchez lib. 2. in Decal. c. 10. n. 14. Vnde neque etiam si aliquis sit fautor, &c. receptator fautoris hæreticorum comprehenditur hac censura, quia non est fautor hæretici, sed fautoris hæreticorum. Si autem fautor hæretici sit etiam simul hæreticus (ut frequenter contingit) ligabitur vna excommunicatione, quatenus est hæreticus, altera quatenus est hæreticorum fautor, ut notauit idem Sanchez ibi num. 7.

Secundò notandum est ad incurrendam hanc censuram, non requiri, quod hæreticus, cui fautor, vel defensor exhibetur, sit denunciatus: imò nec requiritur quod sit excommunicatus; nam si ob ignorantiam inuincibilem censuræ eam iuxta aliquorum opinionem non contraxisset, si tamen hæreticus sit, fautor illius incurrit hanc censuram, quæ non imponitur ob communicationem cum excommunicato, sed ob fauorem hæresi datum, ut contra Vgolinum notat idem Sanchez cum Quarto ubi supra num. 6.

Tertiò notandum est, hos omnes, si verè hæretici non sint, posse absolui à quolibet habente Car. de Lugo de virtute Fidei diuina.

facultatem ad absoluendum ab omnibus casibus Bullæ cœnæ excepta hæresi; atque adeo posse absolui semel in vita, & semel in morte, virtute Bullæ Cruciatæ excipientis solum hæresim, cum hi omnes possint absque hæresi hanc censuram incurtere, ut contra alios, quos refert, & notat Sanchez dicto lib. 2. cap. 12. num. 12. Hurtado in præfati disp. 88. sect. 3. Suarez, Filiucius, & alij plures, quos congerit Diana 1. parte tract. de absolutione ab hæresi, resol. 7. & tract. de Bulla Cruciatæ resol. 29.

His suppositis declaramus singulas voces. Et imprimis circa *Credentes*, adferunt doctores, posse id contingere vel ex parte intellectus, quo aliquis hæretico credit errores, quos docet, vel solum ex parte voluntatis fidendo illi, & bonam existimationem de eo habendo; qui secundus modus si non fidat illi circa doctrinam, nec de eo, quatenus hæretico bonam existimationem habeas, non sufficit ad hanc censuram, quia non credis hæretico, ut hæretico, nisi fortè illa credulitas, & familiaritas redundet in fauorem hæretici, & hæresis, tunc enim incurres censuram, ut fautor hæreticorum. Credentes autem primo modo eo ipso sunt hæretici formales, & excommunicati; licet ad maiorem explicationem distinguantur credentes, ut significetur non solum hæresim docentes, sed etiam credentes excommunicari, si tamen ea credulitas signo externo sufficienter exprimitur. Videatur Sanchez dicto cap. 10. num. 2. & 3. & Suarez in præfati disp. 24. sect. 1. num. 3. qui bene aduertit comprehendi sub hoc nomine eum, qui licet actu nondum credat errorem, venit tamen ad eum gratia discendi, & ipsum audiendi, paratus etiam ad credendum, si rationes, & motiua ei placeant. Qui enim sic accedit, iam est dubius, & vacillans in fide, quod dubium si exterius exprimat, sit hæreticus externus. Aduertunt etiam, sufficere in confuso credere doctrinam alicuius hæretici, licet in particulari errores non distinguantur, quia creditur doctrina hæretica. Ita Sanchez numero 2. & Suarez num. 1.

Receptatoris nomine intelligitur, qui hæreticum recipit in hospitium, habitationem, vel locum: & sufficit vnicus actus recipiendi ex omnium sententia, sicut etiam in defensore, vel fautore. Quare hac censura comprehenditur non solum, qui hæreticum in propriam domum recipit, & occultat, ne capiatur, sed etiam magistratus, & Principes, qui eos in proprias ciuitates, vel provincias recipiunt, ut sub sua tutela liberi sint, & propriam sectam retinere possint. Quare etiam si non in aedes proprias, sed alienas recipiantur, imò etiam in agrum, id sufficit, ut cum aliis notat Sanchez ubi supra num. 10. Qualis autem intentio requiratur in recipiente, vel fauente dicemus postea.

Defensor hæretici in præfati significat eum qui defendit non solum personam materialiter sumptam, sed ita ut redundet etiam in doctrinæ seu hæresis defensionem. Quod fieri potest in iudicio, v. gr. patrocinando, vel eum absoluendo, vel etiam extra iudicium, eius doctrinam ab aduersariis defendendo, vel armis eum tuendo. Si quis tamen hæreticum in alia causa ciuili vel accusatum de aliquo crimine defendat, vel iniuste inuasum, ne ab hostibus, vel inimicis occidatur, non est defensor hæretici, nec in villo casu, in quo defensor, ut diximus, non redundat

MMm 3 det

de ipsius hæresis defensionem. Videatur Sanchez num. 18. & Suarez num. 5.

⁵ *Fautores hæreticorum qui dicantur.*
Fautores nomen magis vniuersale est, & comprehendit etiam defensores, sed non solos, potes enim aliis multis modis hæretico fauere non defendendo. Semper tamen requiritur, quod fauor redundet etiam in fauorem hæresis, quod quæ ratione sit intelligendum mox dicemus. Potest autem quis dupliciter fauere hæretico, nempe commissione, vel omissione. Primo modo fauet, quando ei consilium dat, vt euadat pecunias, arma auxilium, quando eum laudat, quod probus sit, quod iniuste patiatur, &c. Aduertunt autem Doctores, incurrere aliquem posse in hanc censuram, quamvis hæreticus cui fauet, iam non sit hæreticus, v.g. si impediatur, ne condemnetur hæreticus mortuus, eumque defendat, vel ei faueat, quo casu mortuus iam non est hæreticus, sed fauetur ei vt hæretico. Item si hæreticus postquam conuersus est deprehendatur ab Inquisitoribus, & tu eum defendas, vel ei faueas, ne puniatur: faues quidem Catholico actuali, sed in causa hæresis præterita: ita cum aliis Sanchez num. 17. & Suarez num. 6.

⁶ Secundo etiam modo, hoc est omissione fauent hæretico, qui ex officio tenentur ad eum capiendum, puniendum, eiciendum, & id negligunt, v.g. Magistratus ab Episcopo, vel Inquisitoribus requisiti, vel quibus traditur ab illis hæreticus puniendus, ipsi etiam Inquisitores, & Prælati Ecclesiastici, si in hæresis fauorem negligant id ad quod ex officio tenebantur. Quod idem est de aliis ministris, & officialibus sancti officij, imò & de personis priuatis, quibus id munus imponitur, potente illud imponere, & de testibus, qui quando interrogati legitime, tenebantur verum dicere, id occultarunt, vt hæretico fauerent. Videatur Sanchez num. 11. & sequentibus, & Suarez num. 6. qui alios referunt.

⁷ *An fautores hæreticorum, receptatores, &c. incurrant censuram effectum non sequuto.*
Circa hos omnes dubitatur primò, an incurrant hanc censuram effectum non sequuto, v.g. occultasti hæreticum ne caperetur, sed tamen caprus fuit, patrocinatus es hæretico in iudicio ne condemnaretur, sed tamen condemnatus est. Negat Sanchez ubi supra num. 9. quia excommunicatio hæc primariò, & principaliter fertur in hæreticos, & quasi secundariò & accessoriè deriuatur ad fautores, & defensores, pro quo aſſert Suarium diff. 21. de Censuris sect. 2. num. 8. Quando autem aliquis principaliter excommunicatur, & accessoriè mandantes, consulentes, fauentes, hi non incurrunt non sequuto effectum mandati, vel concilij, vt in homicidio, & similibus.

⁸ *Secunda sententia.*
Contrariam tamen sententiam tuetur ipse Suarez in presenti dicta diff. 24. sect. 1. num. 14. protestatus se non merito fuisse adductum pro prima sententia, & hanc etiam tener Sayrus rom. 1. lib. 3. cap. 5. num. 4. Quam Suarez probat primò quia ex contraria sententia aliqua incredibilia, & contra praxim sequuntur: nam qui non denunciât hæreticum, quando denunciare tenetur, incurrat excommunicationem etiam si alter postea denunciât. Idemque est de teste falso testimonio eum liberare procurante, qui certè non excusatur ab excommunicatione ex eo, quod hæreticus aliis testibus conuictus sit. Secundò, quia regula illa, in qua fundatur prima sententia, non rectè applicatur, procedit enim, quado mandatum, vel auxilium ordinantur ad executionem eiusdem delicti, v.g. homicidij: hic autem non ita est, nam

fauor per se non ordinatur, vt alter committat hæresim; imò illam supponit, & ad tuitionem hominis iam hæretici ordinatur, & ita hoc delictum iam in suo genere est consummatum, quamuis effectus non sequatur. Dicitur tamen hæc prohibitio primariò pertinere ad hæresim, quia propter illam præcipue fit, non quia quasi per hæresim consummatur delictum, cui annexa est hæc censura.

Hæc secunda sententia, si rectè explicetur, & limitetur, magis mihi placet. Vt tamen ratio eius melius intelligatur, aduerto, duos effectus posse considerari in hoc delicto, de quibus sermo sit, quando dicitur non incurrere hanc censuram, nisi effectum sequuto. Primus est hæresis ipsa illius cui fauetur, vel etiam in aliis ea occasione futura, vel conseruanda. Secundus est fauor, vel tutela hæretico, & hæresi exhibita. De primo effectum non potest esse dubium, quod sine eo sequuto incurratur hæc censura: quia qui hæreticum iam ad fidem conuersum, vel etiam mortuum defendit, non puniatur, vel condemnatur, non potest hoc suo fauore esse causa hæresis illius, & quamvis fauor maneat occultus, atque ideo non sit causa, quod alij in hæresi permaneant, vel hæretici fiant, adhuc ille fauor vel defensor censuram incurrat. Debet ergo intelligi solum de secundo effectum, & quoad hunc veram esse puto primam sententiam, quod nisi fauor hæretici, & hæresis re ipsa ponatur, non incurritur hæc pena, quia non est fauor hæretici simpliciter, & absolutè, qui fauere voluit, sed non obtinuit oportet ergo videre quid sit necessarium, vt verum sit, quod fauor sit re ipsa præstitus: ad hunc enim effectum duo requiruntur, nempe actio ex parte fauentis, & passio, seu receptio fauoris ex parte illius, cui fauetur, & vtrumque requiritur, vt hæc censura incurratur. Vnde si velis ex parte tua hæretico fauere, & ad hoc mitas ei pecunias, v.g. sed ad eum casu aliquo non perueniant, sed in itinere pereant, tu quidem ex parte tua cepisti fauere, sed fauor non fuit completus, siquid hæreticus, cui mittebas pecunias, mortuus esset antequam eas acciperet: in quibus, & similibus casibus credere non incurrere censuram, quia non est positus effectus prohibitus, nempe fauor hæretici: si autem occultasti hæreticum, & recepti domi tuæ, sed postea detectus, & caprus fuit, incurristi censuram, quia ex parte tua fauisti, & recepti, & ille etiam receptus est, & fauorem sensit licet parum ei profuerit, vt omnino euaderet, quia effectus prohibitus non est omnimoda liberatio, sed receptio, & fauor hæretici, qui iam re ipsa positus fuit. Similiter testis falso testimonio adiuvans hæreticum incurrat censuram, quia fauor ille, & defensio posita est, licet non sequuta fuerit liberatio; & idem de aliis similibus exemplis iudicandum erit. Vnde non est simile exemplum homicidij, in quo id, quod prohibetur, est occisio, & concursus etiam ad homicidium, concilio fauore, mandato, &c. quando verò mors non sequitur, non ponitur concursus vllus ad homicidium, sed voluntas concurrendi: concursus enim, & causalitas non dicuntur sine effectu. At verò in nostro casu, id quod prohibetur, non est concurrere ad hæresim, sed fauor, defensio, receptio hæretici: neque etiam prohibetur liberatio hæretici, sed fauor illius, qui esse potest sine liberatione sequuta.

Secundum, & grauius dubium est, quis in-

Qualis intel-
ligitur ad incur-
rendam hanc
censuram.

rentio requiritur ad incurrendam hanc censuram: an sufficiat fauere haeretico specificatiue, recipere illum, defendere, &c. an vero requiratur fauere illi reduplicatiue vt haeretico. Prima sententia affirmat hoc secundum requiri, atque adeo si faueas haeretico, quia consanguineus, vel amicus est, non quia est haeticus, vel quia tibi placet eius haereticus, non te comprehendi hac poena: ita Sanchez *vbi supra num. 5.* qui conatur plures in eam sententiam trahere, & dicit tradi clarè à Suarior *disput. 21. de censuris, sect. 2. num. 8.* ipse tamen Suarez in *presenti disput. 24. sect. 1. num. 9.* sese satis explicat, & negat, se in eo sensu loquutum, nec alios Auctores, qui afferuntur, id intendere.

11 Est ergo secunda sententia dicens, sufficere si faueatur haeretico, non quidem specificatiue, sed reduplicatiue, vt haeretico, non tamen requiri, quòd faueatur ei, quia haeticus est. Aliud enim est fauere ei, vt haeretico; aliud fauere, quia haeticus est. Ad primum sufficit si fauor, quacumque intentione detur, redùder in fauorem haereticis, ita vt non solus haeticus, sed ipsa etiam haereticis fauorè sentiat. Ad secundum vero opus esset, quòd motuum volendi, & fauendi esset ipsa haereticis: & hoc non requiritur ad hanc censuram. Vnde concludit Suarez: *Quoties in praestando hoc fauore haeretico praesertim cognito, peccatur mortaliter contra obligationem fidei habere locum iura, quae de his fautoribus loquuntur, solùmque excipi casum, in quo aliquis excusaretur à culpa.* Quae verba idem Suarez diuerso charactere notauit, quasi volens eam esse regulam firmam in hac materia. Quam sententiam ferè amplectitur Hurtado *disput. 88. sect. 2. §. 31. & sequentibus*, licet obscurius loquatur.

12 Ego nunquam credere potui, nomine fautoris haeretici ab Ecclesia in his decretis intelligi solùm eum, qui fauet haeretico, quia haeticus est: hoc enim esset confundere haeticos, & fautores haeticorum. Quis enim nisi sit haeticus, faueat haeretico; quia haeticus est? Aut quomodo potest esse motuum fauendi haereticis, quando haereticis ipsa non placet, sed reprobatur? Quod etiam docent expressè Toletus, Vgolinus, Sayrus, & Farinacius cum aliis apud Suarez *dicta sect. 1. num. 8.* Et videtur colligi satis clarè ex verbis Martini V. in Bulla contra errores V. Vicleffii, & Ioannis Hus, & habetur post vltimam sess. Concilij Constantinensis, vbi postquam de credentibus eos errores dixit, subiungit de fautoribus eorum his verbis: *Receptatores quoque, fautores, & defensores huiusmodi pestiferarum personarum, quae erroribus ipsis crediderint, nec fauore, aut contemplatione errorum ipsorum, sed fortè carnalis amoris causa, vel occasione alia huiusmodi personas acceptauerint, praeter poenas ab vtroque iure talibus inflatas per indices competentes, tanta seueritate poenarum, in tam enormi scelere vltionem accipiant, quod cedat ceteris in exemplum.* Vbi non solùm poenas auget, sed supponit vtroque iure poenas impositas iam esse huiusmodi receptatoribus, & fautoribus, licet non errorum contemplatione, sed carnalis amoris causa, vel alia occasione id faciant. Communis etiam loquendi, & sentiendi modus id suadet; quia quando leges prohibent sub graui poena Bannitorum, vel Assassinorum receptionem, non loquuntur certè de iis solis qui eos ideo recipiunt, quia banniti, vel scelerati sunt, & quia eis scelera placent, sed de iis, qui sce-

lera recipiendo fouent, quacumque alia intentione id faciant: idem ergo est sensus huius prohibitionis, ne faueatur haereticis, quacumque intentione id fiat.

Ratio verò à posteriori esse potest, quia lex ad casus, qui communiter contingunt, ordinatur, non ad casum metaphysicum, & rarissimè contingentem. Quod autem Catholicus haeticus faueat, quia haeticus est, vix vnquam contingere potest, nec aduocatus Catholicus defenderet haeticum, quia haeticus est, sed propter lucrum, quod ex patrocinio sperat, & sic de aliis. Contra haeticos verò qui haeticis fauent, quia haetici sunt parum necessaria erat ea lex, & extensio Censurae ad fautores haeticorum, cum ij, iam excommunicatione, & aliis poenis tenerentur ob haesim propriam. Extensa ergo est haec censura ad fautores, etiam si non sint haetici; ad fautores inquam, quales communiter esse solent, qui fauent haeticis, vt haeticis, non tamen quia haetici sunt. Confirmarique potest, quia eodem tenore, & eadem clausula excommunicantur in eadem Bulla ceteri fautores haeticorum, & eorum libros legentes, qui de religione tractent, vel haesim contineant. Certum autem est, ad incurrendam hanc censuram non requiri, quòd Catholicus legat librum haetici, quia Auctor est haeticus; rarissimè enim id contingit, sed sufficit, si curiositatis causa, vel ob eruditionem, vel ex alia causa librum legat: ergo in eodem sensu intelligi debet fauor haeticorum prohibitus.

14 A priori verò ratio esse potest ex dictis, quia ille, qui fauet haeretico, ita vt id redundet in haereticis ipsius fauore, verè fauet haeretico, vt haeticus, cum fauet reduplicatiue supra ipsam haesim, cui fauetur, & quae ex illo fauore robur, ac vitam accipit: ergo in sensu formalissimo est fauor haeticorum: sicut illa est formalissima causa calidi, quae producit in subiecto calorem, & ille est auctor & causa Sanctorum, qui causat in illis sanctitatem, & iustitiam: ille ergo est propriissimè fauor haeticorum, qui fauet haereticis, à qua dicuntur haetici.

15 Obiiciunt primò ex l. 2. ff. de receptatoribus vbi dicitur non ita seuerè puniendum, qui recipit latronem consanguineum, ac qui recipit extraneum: non est ergo imponenda poena ordinaria ei, qui recipit haeticum ob consanguinitatem, qua punitur, qui recipit ob haesim. Respondet Suarez, imò inde colligi illum esse adhuc simpliciter receptatorem, licet ob eam excusationem mitius puniatur. Addo ego in primis non excipi ibi, à grauiori poena eos, qui ob alios fines latrones recipiunt, etiam si non id facerent ex affectu ad latrocinia: imò paulò superius in lib. 1. expressè fuerant positi in pessimo receptatorum genere & seuerissimè puniendi ij, qui lucri gratia latrones, quos tenere poterant, sinebant elabi: non ergo sunt puniendi, vt receptatores ij soli, qui intuitu criminis recipiunt, vel fauent. Deinde excipiuntur ij, qui consanguineos receperunt quia quando poena est diuisibilis, merito eadem lex eam diuidit, vt partem solam experiantur, qui adeo plausibilem excusationem habuerunt. In nostro autem casu excommunicationis poena est indiuisibilis, nec potuit quoad partem remitti. Sarius ergo fuit, quoties grauius in eo crimine peccatur, totam poenam imponere: sicut etiam legens librum parentis sui haetici non excusa-

M M m 4 bitur

bite ea de causa à tota excommunicationis pena.

16
Obiectio 2.

Secundò obiciunt ex cap. *Accusatus*, §. *Sacerdotes de hæreticis* in 6. vbi Pontifex iubet puniri Clericos, qui consilio vel auxilio causa sunt, vt hæretici fugiant, vel non puniantur, & rationem reddit *cum non sit dubium eos ipsa facere in fauorem hereticæ prauitatis*. Si ergo constaret, ex alio fine eos illa facere, non ita punirentur. Respondeo, imò inde probari nostram sententiam: non poterat enim Pontifex ex illis actionibus colligere, quod fierent, quia hæresis placebat Sacerdotibus, & Clericis fautoribus: nec ibi eos iubet puniri vt hæreticos, sed aliis leuioribus poenis, nec ea consilia, vel auxilia dari solent à Catholicis ex affectu erga hæresim, sed ex compassione, vel alio fine. Solum ergo colligit Pontifex ea fieri in fauorem hereticæ prauitatis, id est, ex intentione defendendi, & liberandi hæreticos ab Inquisitionum correctione, & poenis, qui fauor est hereticæ prauitatis, & hic ipse fauor intendebatur, non tamen erat motuum ipsa hæresis, nec fauebant illis quia hæretici erant, sed quia amici, vel ob alium finem.

17
An omnes hæreticorum fautores hæc censura comprehendatur.

Petes, an omnes hæreticorum fautores hæc censura comprehendatur. Respondet mihi regula supra relata Suarez: quod in præstando hoc fauore peccatur mortaliter contra obligationem fidei, censuram incurrit. De hoc tamen ipso quæri potest, an omnis fauor heretico exhibitus contineat peccatum mortale contra obligationem fidei. Respondeo negatiuè; nam qui ex eo, quod domi hæreticum recipiat, concipit eius conuersionis spem, posset eum occultare, nisi ibi ex Ecclesiæ edictis obligatio esset denuntiandi omnes hæreticos, vt notat Hurtado *disputa. 88. §. 31*. Idem esset, si sine graui damno meo, quod me excusaret, non possem eum non recipere, vel ei non subuenire, vt notat idem Auctor *§. sequenti*. Regula mea vniuersalis hæc est, quando ex fauore hæreticis dato resultat graue damnum religionis, & fidei, quatenus hæresis, & hæretici potentiores redduntur, vt Ecclesiæ resistent, & alios peruertant, etiam si illud hæresis incrementum non intendatur, sed permittatur, non excusatur à peccato mortali, atque adeo nec ab hac censura, qui hæreticis fauet, nisi damnum illud compensetur alio maiori bono, quod aliunde eadem fides, & religio hac via lucrabitur, quod solum fauorem illum iustificare, vel excusare potest. Itaque considerandum est omnibus pensatis, quid vtilius sit ad bonum Ecclesiæ, & Catholicæ religionis, an hæreticis fauere, licet inde alicubi foueatur, & promoueatur hæresis, quod quidem non intenditur, sed permittitur ex necessitate, & ad obtinendum maius bonum eiusdem Ecclesiæ, & fidei an vero hæreticos omnino deserere omni prorsus auxilio destitutos, vt resipiscant, vel coercantur. Illud autem, quod in conspectu Dei, & præ oculis habendo bonum, & incrementum Catholicæ Ecclesiæ, quam Christus suo sanguine redemit, & construxit, melius, & vtilius sincera mente iudicabitur, id eligi poterit absque peccato contra obligationem fidei. Ad hoc autem iudicium faciendum, absque erroris, vel proprii affectus periculo, præ omnibus in summo pretio habenda est directio summi Pontificis, qui in specula constitutus melius iudicare potest de commodis Ecclesiæ vniuersalis, & cuius non solum præcepta, sed con-

silia etiam primo loco suscipienda, & suscipienda sunt.

Exoptat ab hac regula ille, qui fœuet hæretico, quem ignorat esse hæreticum, non solum quando ignorantia est inculpabilis (de hoc enim non est dubium) sed etiam quando esset culpabilis; quia licet non excusaret à peccato mortali contra obligationem fidei, excusare tamen posset ab hac excommunicatione incurrenda: Cum enim id multi dicant sufficere, ad non contrahendam excommunicationem ob hæresim, à fortiori dicendum erit de excommunicatione fautorum hæresis. Ita docet Suarez *disputa. 1. num. 12*. qui tamen non loquitur de ignorantia crassissima, & supina, quæ scientiæ æquiparari solet.

Restat nunc videre de aliis poenis spiritualibus contra eiusmodi personas statutis. Ex primis de irregularitate, quam hos omnes incurere, etiam si non sint notorii, sed occulti, tenent plures, quos affert, & sequitur Sanchez *disputa. lib. 2. cap. 25. num. 7*. & quos affert, & sequitur Auila *de censuris parte 7. disputat. 4. dub. 2. conclus. 2*. Suarez *de censuris disputat. 43. sect. 2. num. 5*. & alij plures, quos affert Diana *part. 4. tract. 2. de irregularitate, resolut. 44*. Alij tamen id negant, quando crimen est occultum: ita Henriquez, & Sà apud Sanchez *vbi supra*, item Luisius Turrianus, Gaspar Hurtado, & Petrus Cornejo, quos affert Diana *disputa. resolut. 44*. Et idem debet tenere Petrus Hurtado, qui *supra disputat. 87. sect. 1*. Idem dixerat de hæreticis occultis. Quare miror, quod postea *disputat. 88. §. 38*. absque vlla distinctione inter notorios, & occultos dixerit fautores hæreticorum officij irregularitate. Id tamen proculdubio intellexit de notoriis, nam subiunxit, *alijque poenis quibus hæretici*. Tota ergo hæc questio pendet ex illa alia, an hæretici occulti sint ipso iure propriè irregulares, de quibus, cum supra dixerimus probabile esse, quod non incurrant irregularitatem, idem à fortiori de fautoribus hæreticorum non notoriis dicendum est: æquiparantur enim quoad hanc penam cum hæreticis in cap. *Quicumque*, & cap. *statutum 2. de hæreticis* in 6. Posset fortasse in hanc sententiam citari Castro Palao *disputa. tractat. 4. disputat. 7. punct. 1. num. 11*. vbi enumeratis poenis fautoris hæreticorum subdit in fine. *His poenis non quilibet defensor, receptor, aut fautor hæreticorum subiacet, sed ibi tantum, qui publicantur ob fauorem excommunicati, & postquam sic publicati sunt, continentur intra annum satisfacere*. Sed id non potuit intelligere de omnibus poenis ibi relatis; neque enim solum irregularitatem, sed etiam excommunicationem enumerauerat, ad quam incurrendam non requiruntur illæ conditiones, vt constaret verbis Bullæ cænæ. Debet ergo intelligi de poenis enumeratis in cap. *excommunicamus*. *Sacerdotes*, de hæreticis, quem affert ad id probandum, & in quo conditiones illæ requiruntur ad illas poenas incurrendas.

Alias poenas fautoris hæreticorum enumerat Suarez in *presenti disputat. 24. sect. 1. num. 15*. nempe, quod careant Ecclesiastica sepultura, nec oblationes pro illis fiant, nec ab illis recipiantur, ex cap. *sicut ait*, & dicto cap. *excommunicamus*, §. *credentes*, de hæreticis, quæ pœna eodem modo, & cum iisdem limitationibus intelligenda est, sicut de illa eadem hæreticis imposita.

An punian-
tur pœna pri-
uationis be-
neficiorum.

posita diximus *diff. 23. sect. 4. in principio*. Item puniuntur pœna priuationis beneficiorum, quæ habetur in dicto §. *credentes*. Quæ pœna intelligitur de beneficiis postea accipiendis, ut de hæreticis diximus *dicta. sect. 4.* Quoad antea verò acquisita, licet multi dixerint, ut ibi vidimus, ab hæretico, ipso facto, perdi tulum; Suarez tamen *dicto num. 15.* fatetur, quidquid sit de hæreticis, fautores non amittere beneficia antea obenta, ante priuationis sententiam, quod etiam Couarrui. & Penna ab eo citari notant.

21
An ipso iure
pœnam infamie incur-
rant.

Alia est pœna infamie, quam pœnam non incurrunt ipso iure, nisi per annum obdurescant, ut habetur in dicto §. *credentes*, ubi sub eadem conditione denuntiationis, & obdurescentie sunt intestabiles, & inhabiles ad publica officia, & ad successionem hereditariam, & ad proferendam sententiam in iudicio, ad electionem etiam actiuam, ad testimonium ferendum, ad aliquem citandum, ut ipsis respondere teneatur, ad patrocinandum, si fuerit aduocatus, ad instrumenta conficienda, si fuerit tabellio, quæ omnia ibi videri possunt, & apud Castrum Palao *dicto puncti. 1. §. 11.*

SECTIO II.

De suspectis de hæresi, & eorum pœnis;
ubi etiam de hæretico mere ex-
terno sine hæresi in-
terna.

22
Tres gradus
in suspicio-
ne de hæresi.

Tres gradus assignantur communiter in hac suspitione, prima dicitur levis; secunda grauis, seu vehemens; tertia violenta. Suspicio levis dicitur, quæ oritur ex indicibus, ex quibus aliquando, sed raro concluditur hæresis crimen. Magna seu vehemens dicitur, quæ oritur ex indicibus frequenter hæresim concludentibus. Violenta denique dicitur, quæ moraliter æquiualeat sufficienti probationi, præsertim quando à iure approbatur, & affertur secum præsumptionem, quæ vocari solet iuris, & de iure: cōtra quam non admittitur directa probatio, ut constat ex cap. *contra Christianos*, cap. *Quicumque*, cap. *cum contumacia*, cap. *filius*, de hæreticis in 6. cap. *Excommunicamus*, §. *qui autem*, de hæreticis. Admittitur tamen probatio indirecta, quæ quis non intendit enervare vim illationis ut ita dicam, quæ ex illis indicibus præsumitur hæresis, sed intendit affirmare, & negare ipsa indicia, v.g. probando testes falsum deposuisse, vel aliter indicia non recte probati, nec esse vera.

23
Exempla ha-
rum suspicio-
num.

Exempla harum suspensionem plura affertur solent, ex quibus potest de aliis iudicari. Suspicionem leuem contra fidem generat reiteratio Sacramenti non reiterandi; Missas celebrare, vel confessiones audire sine sacerdote; secundam uxorem ducere, viuente priori, poenitentes in confessione ad turpia sollicitare, & his similia, quæ non solum secundum se, sed etiam ex lege ita statuente reddunt hominem leuiter suspectum de hæresi: sunt enim pleraque alia, quæ licet æquè reddant suspectum, quantum est ex se, non tamen statuuntur à lege ad hunc effectum, ut de homine corruptis omnino moribus, & sine

vlla conscientia ratione viuenti suspicio esse potest quod non sanè de animæ immortalitate, & altera vita sentiat.

Vehementis, seu grauis suspensionis exempla sunt citatum ad respondendum in causa fidei non comparare, impedire scienter sanctæ Inquisitionis officium, vel illud impediens præstare auxilium: hæreticos citatos ab inquisitoribus instruere, quomodo celare, & negare sua crimina debeant: hæreticis favere, vel etiam cum iis specialissimam familiaritatem contrahere. Hæc & alia inueniuntur apud Eimericum. 2. *parte directi. q. 56.* & alios, quos affert Castro Palao *dicto. tract. 4. diff. 7. puncti. 1. numer. 2.* Aduerte tamen, ob eadem crimina, & indicia in aliquibus locis Reum obligari ad abiurandum de leui, propter quæ in aliis obligatur ad abiurandum de vehementi, ut sæpe obseruat Diana 4. *parte in tract. illo 7. de pœnis delictor. &c.* Quod mirum non debet videri, quia totum hoc ex prudentis arbitrio dependet, qui pensatis circumstantiis delicti, iudicare debet, an leuem, vel grauem suspensionem hæresis generent. Possunt autem alij aliter iudicare: tum quia indicia eadem possunt ad utrumque iudicium dare fundamentum probabile: tum etiam quia idem delictum in vno loco maius fundamentum præbet, pro diuersa gentis, & provincie conditione, quam in alio: sic enim in provinciis hæresi infectis elus carniū in diebus prohibitis magis reddit suspectum de hæresi, quam in provinciis Catholicis.

Violenta suspensionis exempla esse solent, consolationem, vel communionem ab hæreticis accipere: excommunicatum in causa fidei, per annum in excommunicatione infordecere, item post hæresim, & abiurationem cum hæreticis conuersari, cōsque recipere, & eis favere: de quibus, & aliis signis agunt doctores, quos congerit Castro Palao *dicto puncti. 1. numero. 3.*

His suppositis, regulæ aliquæ assignari solent, circa pœnas horum suspectorum, quæ ferè ad forum exterius spectant, nam quoad forum internum, regula generalis est, quod qui scit, se non fuisse hæreticum, non ligatur in conscientia hæreticorum pœna, quod intelligi debet, quatenus est pœna hæretici: potest enim ligari pœna aliqua, non propter hæresim, sed propter crimen illud, quod eum reddit de hæresi suspectum, cui crimini secundum se statuta sit aliqua pœna: v.g. fautor hæreticorum sit suspectus de hæresi; & quamuis in conscientia non sit hæreticus, incurrer tamen pœnas fautoribus hæreticorum statutas, qualis est excommunicatio ipso facto Papæ reueruata. Sicut è cōtra, qui est de hæresi suspectus, & in iudicio non conuincitur, nec damnatur, adhuc tamen in foro conscientie ligatur pœnis hæreticorum, si reuera hæreticus fuit, & hæresim aliquo signo sufficienti externo significauit. Nam licet id non fuerit factum, eum condemnandum in foro externo, quia vel signum illud non potuit sufficienter probari, vel quia signum erat ambiguum, & æquiuocum, & ideo potuit tergiversatione aliqua negari animus hæreticus, quo reuera actus externus factus fuerat: re tamen vera, si ex animo interno processit, & de se erat sufficiens ad hæresim significandam, etiam non omnino clare, &

24
Exempla sus-
picionis ve-
hementis.

Exempla sus-
picionis vio-
lenta.

25
Regula ali-
que circa pœ-
nas suspicio-
rum de hæresi
quoad forum
internum, &
externum.

fine

sinè æquiuocatione, coram Deo iam fuit hæreticus externus, & pœnas hæreticorum incurrit. De quo vidgri potest Suarez in presenti disp. 24. sect. 2. num. 2. & 3.

26 Quoad forum verò exterius, Prima regula pro suspitione leui esse solet, quod taliter suspecti non possunt pœna ordinaria puniri, nec vlla alia propter hæresim: quia leuia indicia, & leues coniecturæ non sufficiunt ad condemnandum Reum, vt notant Simancas, Eymericus, Farinacius, & alij, quos affert Castro Palao vbi supra num. 4. Hujus regulæ obstat videtur lex 2. Codicis de hæreticis, cuius hæc sunt verba: *Hæreticorum autem vocabulo continentur, & latius aduersus eos sanctionibus succumbere debent, qui vel leui argumento à iudicio Catholice religionis, & tramite detecti fuerint deniare. Vbi videtur pœnis subiaci, qui leuibus etiam indicibus suspectus redditur. Cæterum sensus legitimus illorum verborum, vel leui argumento, est alius, nempe in hoc crimine non dari leuitatem materiæ, sed eam etiam, qui in re leuissima à vera fide discedit, subiaceri omnibus hæreticorum pœnis. Sic enim communiter apud Latinos argumentum, idem est ac materia, iuxta illud Ciceronis, quoniam nullum scribendi argumentum mihi relictum: & ex contextu ipso eiusdem legis constat, non posse argumentum ibi accipi pro sola coniectura: nam subditur, à iudicio Catholice religionis, & tramite detecti fuerint deniare. Non ergo loquitur de suspectis, sed de illis, quos constat contra fidem sentire in materia, quæ aliàs videri posset leuissima.*

27 Dixi, non posse hunc puniri pœna aliqua, propter hæresim: nam propter delictum illud, in quo suspicio hæresis fundatur, & planè probatum fuerit, & delictum pœna dignum sit, puniri potest, vt significat Suarez vbi supra, numero quarto & quinto, & in praxi ita debere fieri, docet Castro Palao dicto puncto primo, numero 8. & nono, vbi alijs relatis, dicit eum condemnari ad abiurandum de leui, & ad pœnam pecuniariam, vel aliam etiam grauiorem pro qualitate delicti attentis circumstantiis personæ, criminis, & alijs.

28 Pro suspectis vehementer, quamdiu delictum non plene probatur, regula etiam est; non posse affici pœna ordinaria hæretici, cum de hæresi non constet. Condemnatur tamen ad abiurationem de vehementi, & ad pœnam correspondentem delicto in quo fundatur suspicio vehementer de hæresi. Atque ita in praxi obseruari testatur. Castro Palao vbi supra, numero, decimo, nunquam tamen traditur Curie seculari, nisi se ostendat contumacem, & nolit abiurare nec purgationem admittere, nec Ecclesiæ satisfacere; tunc enim habetur pro conuicto, & suspicio vehementer transit in violentam, vt notat Suarez dicto numero quinto, vbi aduertit, eiusmodi suspectos ob eandem rationem non priuari beneficiis obrentis, quia non subeunt pœnas ordinarias hæreticorum.

Denique de suspitione violenta regula generalis est, vt habeatur pro probatione, nisi purgetur, vel ex circumstantiis ita minuat, vt iam non sit violenta, sed vehementer. Ideoque notat Suarez numero quarto duplicem abiurationem solùm solere imponi, vnā de leui, alterā de vehementi, nam ob violentam

non sit abiuratio. Aliam tamen rationem huius praxis indicat Castro Palao vbi supra, numero duodecimo, quia nimirum licet hæc regula verissima sit, modus tamen procedendi in iudicio aduersus sic suspectum, idem est, ac aduersus suspectum de vehementi, vt alijs relatis testatur Farinacius de hæresi, questione 187. num. 51.

Dubitatur primò, An ob suspitionem de hæresi, incuratur irregularitas; Respondeo, irregularitatem hæreticorum propriam non incurri, posse tamen incurri aliam, si annexa sit delicto in quo fundatur suspicio, vt si fuerit fautor hæreticorum, qui etiam vt supra vidimus, incurrit irregularitatem, quando est notorius. Incurrit etiam irregularitatem infamie ex notorietate criminis resulantem, quæ tamen irregularitas cessat purgata suspitione, & ablata infamia, vt cum alijs quos affert, docent Sanchez lib. 2. in Decal. c. 25. num. 10. & Suarez vbi supra num. 2. & alios congerit Diana 3. parte tract. 1. de irregularitate resolut. 47. & 48. Vnde eorum modo dicendum erit de inhabilitate ad noua beneficia acquirenda, quæ non aliter incurritur per meram suspitionem, nisi quatenus contrahitur irregularitas, vt notauit idem Suarez n. 6. Quod intelligo, nisi crimen ipsum, in quo fundatur suspicio, afferat secum pœnam inhabilitatis ad officia, & beneficia.

Dubitatur secundò, An ob suspitionem de hæresi possit aliquis capi, & carcerari, & possit contra ipsum procedi. Aliqui negant etiam in suspitione ita vehementi; Simanc. & Penna, quos affert Suarez vbi supra num. 4. & quando suspicio est leuis, idem docent alij quos affert Castro Palao vbi supra num. 6. quia inquisitio, & examinatio de alicuius fide fieri non potest, nisi quia de eius recta fide dubitatur: ob leues autem coniecturas non licet dubitare de aliquo, an sit hæreticus. Alij dicunt id fieri posse cum persona vili, vel improba, non verò cum homine honesto, nobili, religioso, qui grauius læditur, si ita examinetur in fide. Quare nec etiam homo vilis ob leuem suspitionem carcerari potest.

De re ipsa non videtur posse esse dissensio: si enim non esset illud crimen, nisi illud de quo est suspicio leuis, non posset ob illam solam fieri inquisitio, & processus, nedum capta. Quando tamen suspicio illa fundatur (provt communiter contingit) in alio delicto graui, tunc merito carceratur homo ratione huius delicti, & de illo principaliter examinatur, & inquiritur, ac si necesse fuerit subiicitur tortura: indirectè autem, & consequenter, ac accessorie examinatur de fide, per quod examen nulla ei sit iniuria, cum non significetur aliud dubium, vel alia suspicio circa eius fidem, nisi, quam leges habent ex illo delicto, & ideo postquam condemnatur circa delictum principale, imponitur ei abiuratio de leui: si verò delictum principale non esset graue, non deberet ob solam suspitionem leuem carcerari, vel contra ipsum inquiri circa fidem, vel hæresim. Videatur Suarez dicto num. 4. & latius Castro Palao dicto puncto 1. num. 5. & seqq.

Dubitatur aliqui, an qui bis interfuit confessionibus vel conuentualibus hæreticorum, sit suspectus hæresis.

Regula pro suspectis vehementer quādiu delictum non plene probatur.

Regula generalis pro suspitione violenta.

SECTIO III.

De schismaticis, & eorum
pœnis.

tionibus hæ-
reticorum si
suspectus ve-
hementer de
hæresi.

suspectus vehementer de hæresi. Affirmare vi-
dentur Repertor, inquisit. Zanchinus, & alij
apud Dianam quarta parte tractatu octavo de
officio & potestate inquisitorum resolutione no-
nagesima tertia. Ipse tamen cum aliis id negat
dummodo id non fiat in provinciis Catholi-
corum, in quibus, si quis eiusmodi conuenticu-
lis occultis affuisset, & ea non denunciaret in-
quisitoribus, fieret vehementer suspectus de hæ-
resi, & abiurare deberet, nisi eum ignorantia
excusaret, vel alia circumstantia, aut personæ
qualitas concurreret. Pro qua sententia as-
sert Suarium disputatione vigesima quarta de
fide sectio 3. numer. 3. Ego huic sententiæ as-
sentior, sed locum illum Suarii nec ibi, nec
in sectione 3. præcedentis disputationis inuenire
potui.

33 De iis, qui
exteriori ne-
garunt fidei,
quam tamen
mente firmi-
ter retine-
ant.

Restat dicere de iis, qui exterius negarunt fi-
dem, quam tamen mente, & corde firmiter reti-
nuerunt, atque ideo non sunt hæretici, nec hære-
ticorum pœnis ligantur. De quibus, quod attinet
ad forum iudiciale qualiter torquendi, & punien-
di sunt, tractant Doctores, quos circa hoc pun-
ctum accuratè congerit Diana dicta parte quarta
tract. septimo de pœnis delictorum, &c. resolutione
tertia ubi totam praxim huius delicti puniendi
proponit. Nunc solum agimus de foro interno,
in quo Apostatas, & hæreticos merè externos,
qui fidem fidei negarunt exterius esse irregula-
res, docet Sanchez dicto libro secundo capite vi-
gesimo quinto numero sexto Suarez Maiolus, & Vi-
uardus, apud Sanchez ibi, quibus adde Sancta-
rellum, & Facinacium, quos asserit, & sequitur
Diana quarta parte tractatu secundo de irregulari-
tate resolut. 49.

34 Alij tamen dicunt hos non esse irregulares,
nisi irregularitate orta ex infamia ob notorietate
criminis notorii: ita Nauarrus, & Azor apud
Sanchez ibi numer. quinto quod Azor intelligit
siue sponte, siue metu coacti id fecerint: eandem
sententiam probabilem reputat Filiucius tom.
primo tract. vigesimo cap. nono, numero centesimo
trigesimo & Diana dicta resolutione quadragesi-
ma nona ubi asserit etiam Bonacinam indicantem
huius sententiæ probabilitatem. Et quidem, si
de hæreticis occultis probabile est non incur-
rere propriam irregularitatem, idem dicendum
erit à fortiori de his, quando crimen est oculu-
tum. Quando verò est notorium, ad minus incur-
runt aliquam suspensionem, & inhabilitatem, ut
promoucantur ulterius, & rursus, ne sine dis-
pensatione Episcopi possint in susceptis mini-
strare, imò nec ex Episcopi dispensatione in or-
dine sacerdotali, quod ad minus videtur haberi
ex cap. Presbyteros, distinctione quinquagesima,
ut facetur Filiucius ubi supra num. ducenti-
sesimo vigesimo primo. Qualiter verò
in foro externo recipiantur, & pun-
iantur hi Apostatas, vel hære-
tici externi facti, & qualem
suspensionem contrahant,
videri potest Castro
Palao dicto tract. 4.
disp. 7. punct. 1.
in fine.

35 Q Vando schismatici hæretici sunt, ut re-
gulariter contingit, eandem pœnas ha-
bent quas hæretici, potest tamen aliquis esse
schismaticus, quin sit hæreticus: Est enim
schisma disunctio, qua quis se ab unitate Ec-
clesiæ separat, in quantum est quoddam cor-
pus mysticum ex vniuersis fidelibus, & Ro-
mano Pontifice tanquam capite constans. Hæc
autem disunctio fieri potest, vel separando
se à capite, & ab aliis membris, vel separando
se à solis membris, vel etiam à solo capite.
Difficile est, ut quis se à membris solis per
schisma separat, & non à capite; non est ta-
men impossibile, nam sede vacante posset ali-
quis per schisma se subtrahere à reliquo Ec-
clesiæ corpore, & nolle ei obedire in iis, in qui-
bus tunc obedire tenetur, nec cum eo comuni-
gi ad actiones Ecclesiæ communes. Contra
hos, qui se separant à corpore Ecclesiæ, non
tamen à capite, non habere locum pœnas schis-
maticorum, docet Hurtado disput. 168. de cha-
ritate sectione prima §. 4. quia id crimen vix po-
test contingere, nec oportuit pœnis coerceri:
id tamen bene explicat postea sect. 3. §. 14. ut
solum verum sit quando expressè retinent
unionem cum capite, alioquin enim tacitè,
& implicite videtur recedere à Pontifice, cui
cetera membra connectuntur, & cui in om-
nibus consentiunt: quod mihi etiam non dis-
plicet, quia sicut, quæ sunt eadem vni tertio,
sunt idem inter se; ita quæ vniuntur vni tertio
sunt adhuc vni inter se saltem mediatè: sicut
etiam è contra, propter eandem rationem non
potest aliquis separare se à capite, quin tacitè se
separet à reliquo corpore, quod capiti manet
vni tum.

36 Notant autem Doctores communiter. Primò
hanc separationem debere esse cum rebellionē
erga Pontificem in spiritalibus, & prout exer-
cet potestatem Pontificiam: quare non sufficit
nolle obedire in aliquo speciali præcepto v.g.
circa ieiunium, vel confessionem annuam: ne-
que enim est rebellis in Principem, qui ali-
quam eius legem violat, sed qui excutit iu-
gum, & non vult illi subiici: Secundò neque
esse schismaticum, qui Pontifici non obedit ut
principi temporali, nec exhibet illi subiectio-
nem in ciuitate domipij temporali Pontificij.
Erit quidem ille rebellis, non tamen schisma-
ticus, quia non negat Pontifici subiectiōnem de-
bitam ut Pontifici. Tertio neque erit schisma-
ticus, qui negat Pontifici subiectiōnem, quia
probabiliter dubitat de eius electione legitima,
vel de eius potestate: videatur Sanchez, qui
alios congerit libr. 2. in Decalog. capit. 36. nume-
ro tertio, & quarto, & Castro Palao primo to-
mo tractatu sexto, disputatione quarta, pun-
cto quinto. Quarto. Neque esse strictè schis-
maticum in ordinē ad pœnas Schismaticis in-
currendas, qui separat se à proprio Episcopo,
eique obedientiam negat: quia hic manere ad-
huc

hæc potest conuictus reliquo Ecclesiæ corpori, & summo Pontifici. Quinto, Schismaticum esse eum, qui effectu, & opere separat se à Pontifice, licet id directe non intendat: sicut potest esse rebellis in Principem sine illa voluntate directa, propter etiam potest esse homicida, detractor, & alia similia peccata committere, cum sola voluntate indirecta. Vnde licet ad hæresim requiratur dissensus etiam internus, schisma tamen potest esse, sine expressa voluntate interna negandi subiectionem Pontifici: sufficiunt enim opera ipsa, quibus ita tegetis, ac si eam negares: sic sunt propriè schismatici, qui alium Pseudo-Pontificem eligunt, vel qui sine consensu veri Pontificis Concilium generale celebrant, vel profequuntur, quia in hoc arrogant sibi Pontificiam potestatem.

Prima schismaticorum pena, excommunicatio ipsa facta.

His breuiter suppositis dicendum est de schismaticorum penis, quæ variè assignari solent. Prima est excommunicatio ipso facto, de qua licet attento iure communi dubitari posset; attempta tamen Bulla Cœnæ, non potest esse dudum, cum ibi in prima clausula expressè excommunicantur omnes Schismatici, & qui à summi Pontificis pro tempore existentis obedientia se pertinaciter subtrahunt, vel recedunt; quæ verba vltima non sunt addita, ut aliqui volunt ad comprehendendos omnes, qui Pontifici etiam non ut Pontifici obedientiam negant, sed vel ad exprimendam magis huius criminis qualitatem, ut cum aliis vult Sanchez *dicto capite trigesimo sexto, numero duodecimo*, vel ut alij volunt, ad intelligendos nomine Schismaticorum eos, qui alium Pseudopontificem eligunt, qui per antonomasiam Schismatici dicuntur, & in posterioribus verbis exprimendos eos etiam, qui sine alterius Pontificis electione separant se ab obedientia veri Pontificis; vel fortasse etiam, (quæ mea suspicio est) ad indicandos subdolos aliquos, qui malitiam velare conantur dicentes, se non negare obedientiam Sedi Apostolicæ, sed huic personæ, ob peculiare rationes; postea tamen eius successori obedientiam præstituros. Ideo expressè excommunicantur non solum Schismatici, sed nominatim, qui huic personæ obedientiam negant additis illis verbis: *qui se à nostra, & cuiusvis Pontificis pro tempore existentis obedientia subtrahunt*.

38

Hæc excommunicatione ligantur, ut diximus, etiam, qui hæretici non sunt. Vnde Angli Catholici, qui exterius solum obedientiam Regi in spiritualibus exhibent, quasi Ecclesiæ Anglicanæ capiti, licet non incurrant excommunicationem ob hæresim, incurrunt eam, ut Schismatici. A qua tamen potest absolvi, licet non possit ab hæresi, qui habent Bullam Cruciatæ concedentem alios casus Bullæ Cœnæ excepta hæresi, semel in vita, & semel in morte. Nec hanc censuram incurrunt fautores Schismaticorum non hæreticorum, quia in Bulla Cœnæ solum extenditur ad fautores hæreticorum, ut cum Suario notat Sanchez ubi supra num. 16. Hi tamen fautores incurrunt aliam excommunicationem non reservatam ex Bulla Pauli IV. quæ incipit. *Cum ex Apostolatus officio*, quæ est decima nona eiusdem in primo tomo Bullarum communis, ut notatur Castro Palao ubi supra puncto sexto, numero octavo, & Bonacina *disputatione tertia, qua-*

sione quarta de charitate, puncto vltimo; sed non aduerterunt, ibi non agi de omnibus Schismaticis, sed de Episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis, Primatibus, Cardinalibus, Legatis, Comitibus, Baronibus, Marchionibus, Ducibus, Regibus, & Imperatoribus schismaticis, & eorum fautoribus. Deinde ibi, requiritur, ut ij Schismatici deprehensi fuerint, vel confessi, aut conuicti in schismatis crimine. Quare nihil etiam dicam de aliis penis ibi contra Schismaticos additis, quia, ut dixi, non sunt vniuersales contra omnes.

Secunda pena est amissio potestatis Ordinis, & Iurisdictionis, quæ colligitur ex capite primo de Schismaticis: capite *Nonatiano* legitur, quæstione prima, capite *dictissimo*, & capite *audiuimus*, vigesima quarta, quæstione prima. Quod tamen quoad potestatem Ordinis non est ita intelligendum, ut actus à Schismaticis facti non sint validi, ad quos solus character desideratur: sed ut ordinati, v. gr. ab iis, non habeant vltimū Ordinis accepti, quoad executionem, donec cum iis dispensetur. Quoad potestatem vero iurisdictionis facilius possunt inuoluari quæ ab iis fieri tentantur. Dubitatur tamen, an id intelligatur etiam de Schismaticis occultis. Aliqui enim id affirmant, quibus consentit Castro Palao *dicto puncto sexto, numero tertio*, licet postea addat, ut huiusmodi priuatio iurisdictionis effectum habeat, requirit sententiam saltem declaratoriam criminis. Alij dicunt, occultum non priuari, sed solum manifestum etiam ante sententiam. Alij dicunt nullum priuari nisi sit denunciatus. Quoad hoc tamen non magis est agnauanda hæc pena in Schismatico, quam in hæretico, de quo, quomodo, & in quo sensu possit validè exercere actus iurisdictionis, diximus *disputatione vigesima tertia, sessione quarta in fine*.

Tertia pena assignari solet irregularitas, quam multi dicunt incurrī à Schismatico; ita Azor, Penna, & alij, quos refert Sanchez *dicto capite trigesimo sexto, numero vigesimo*. Sed communis iam sententia dicit hanc penam non esse factam in iure fundatam, & ad omnia decreta, quibus probari solet, respondet Suarez de *Censuris* *disputatione quadragesima tertia, sessione secunda, numero septimo*, Sanchez *dicto numero vigesimo*, & ideo hanc sententiam sequuntur vltra alios Castro Palao *dicto puncto sexto, numero decimo sexto*, Bonacina, & alij, quos affert, & sequitur Diana *parte quarta tractatu septimo de penis dilect. &c. resolutione decima nona*, & alij recentiores communiter: qui tamen bene aduertunt, quando crimen est notorium, notorietate facti, contrahi irregularitatem generalem ex infamia, quæ cessante infamia cessare potest, iuxta generales regulas, quæ de illa irregularitate traduntur.

Quarta pena schismaticorum est inhabilitas ad beneficia Ecclesiastica in posterum acceptanda, ex capite *quia diligentia*, de electis Suarez, Azor; & alij quos affert, & sequitur Sanchez ubi supra *numero decimo octavo, de iuribus*, quibus consentit Hurtado loco supra citato, de charitate sessione tertia, qui intelligunt ite, ut daret hæc inhabilitas etiam peracta penitentia de schismate, & post reconciliationem, & absolutionem. Addunt tamen, si crimen sit occultum,

occultum, posse Episcopum dispensare in foro conscientie ex facultate illi in Tridentino concessa. Alij tamen probabile existimant, cessante crimine, & sequuta poenitentia, & reconciliatione, quos affert Castro Palao dicto puncto sexto, numero undecimo, & saltem quando delictum est occultum, probabile id putat idem Castro palao ibi numero duodecimo. Ego idem dicendum puto quoad hanc inhabilitatem de Schismatico, quod de hæretico diximus supra disputatione vigesima tertia, sectione quarta, neque enim magis inhabilis reddendus est Schismaticus purus, quam hæreticus, vide ibi dicta.

42 Quinta poena est priuatio ipso facto beneficiorum antea acquisitorum, quam esse Schismatico statutum dicunt Rebuffus, & Flaminus apud Sanchez ubi supra, numero decimo nono. Hanc tamen poenam in iure non esse fundatam dicunt merito, & ad decreta contraria respondent Sanchez ibi, & Castro Palao ubi supra, numero decimo quinto ubi alios affert, quibus consentit Hurtado ubi supra dicta sectione tertia, §. 13.

Sexta poena, suspenditur qui a Schismaticis ordinantur. Sexta poena est, ut qui scienter a Schismatico Ordinem recipit, suspensus maneat ab eo Ordine ex capite primo, & secundo de Schismaticis: capite ordinationes nono, quaestione prima de qua poena videri possunt Suarez dicta disputatione vigesima tertia de Censuris, sectione tertia, numero quarto, Sanchez dicto capite trigesimo sexto, numero vigesimo, Bonacina, & Farinacius, quos affert Castro Palao dicto puncto sexto, numero decimo septimo.

Septima, irritatur collatio beneficiorum a Schismaticis. Septima poena est, ut collatio beneficiorum a Schismatico facta irritetur ex capite primo de Schismaticis. De qua poena ultra alios, quos affert videri potest Castro Palao ubi supra numero decimo octauo, qui bene cum aliis notat, probabile esse, quod ad has duas poenas requiratur Schismaticum esse notorium, & per sententiam declaratum, & quod Ordines seu beneficia a Schismatico scienter recipiantur.

43 Octava poena est, quod Schismatici sint suspecti de hæresi, & de ea debeant abiurare, quam suspicionem esse vehementem tradit cum aliis Castro Palao ubi supra, numero decimo nono. A quo tamen dissentit Diana tractatu septimo, resolutione vigesima nona, qui cum aliis, quos affert, dicit solum esse suspectos, & abiurare debere de leui, quamuis pro temporis diuturnitate, quo in schismate perseverarunt possint aliquando suspicionem vehementem incurere, & debeant de vehemente abiurare. Mihi tamen regulariter placet prima sententia, quia suspicio grauis, & vehemens ex supradictis est, quæ in eo crimine fundatur, ex quo frequenter hæresis colligitur, licet aliquando non colligatur. Frequenter autem, imò ferè semper Schismaticus est hæreticus, & errat circa potestatem summi Pontificis, ergo regulariter schisma ingerit vehementem hæresis suspicionem. Hæc tamen poena spectat ad forum externum sicut & alia, quibus grauioribus, vel leuioribus, pro criminis qualitate puniri debent, aliquando etiam tradendo eos Curia seculari, si sint pertinaces: de quibus videri potest Facinacius, & alij, quos citat Castro Palao ubi supra numero vigesimo. Formam verò abiurationis, qua debent

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

abiurare non solum hæresis suspicionem, sed etiam schisma, desumptam ex capite quod est cor-
dis primo, quaestione septima, vide apud Sanctarellum tractatu de hæresi capite 43. dubio primo num. 16.

SECTIO IV.

De filiis, & nepotibus hæreticorum, & eorum pœnis.

44 **H**I etiam, licet non participant in crimine, participant tamen in aliquibus hæreticorum pœnis, & numerantur inter personas ad hæreticos spectantes. Quo autem iure filij innocentes puniri possint ob delictum alienum, disputat Hurtado in præfata disputatione 88. sectione prima. Et fatendum est, eos non posse in vita, vel membris puniri, nec alia corporali poena affici. Quod colligitur ex Deuteronomio capite vigesimo quarto, Non occidentur filij pro parentibus, nec pater pro filiis: sicut neque etiam vxor propter crimen mariti, vel è contra, quamuis sint duo in carne vna. Regula ergo generalis est, quæ traditur Ezechiel. 18. Hic non morietur in iniquitate Patris sui. Anima quæ peccauerit ipsa morietur. Filius non portabit iniquitatem patris. Vnde Suarez in præfata disputatione vigesima quarta sectione tertia, numero secundo, dicit, id excedere potestatem iudicis, & legislatoris humani: Potest quidem Deus, qui Dominus est nostræ vitæ, & potest pro libito eam tollere, occidere filios ob delictum patris, propterea de facto mori fecit filium, quem Dauid ex adulterio genuerat secundo Regum duodecimo, & hoc propter patris delictum, ut constat ex illis verbis: Verumtamen quia fecisti blasphemare inimicos Domini propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi, morte morietur: & omnes filij, & filia Achaz lapidati sunt Iosue septimo, ut ex textu colligit Abulen- sis ibi quaestione septuagesima secunda, & secundo Regum capite vigesimo primo crucifixi sunt quinque ex posteris Saul, ad placandos Gabonitas ob scelus patris. Homo tamen eam potestatem non habet, ut vitam innocentis auferat, propter delictum alienum, & idem est de aliis pœnis corporalibus, quia vitæ, & corporis dominium non est penes Rempublicam, sed penes solum Deum.

Obiici potest ex lege quisquis, Codice ad legem Iuliam Maiestatem, ubi reus læsæ Maiestatis humanæ morte damnatur, & de eius filiis subditur: Filij verò eius, quibus vitam imperatoria specialiter lenitate concedimus, (paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hereditarij criminis exempla metuentur) à materna, vel auita, omnium etiam proximorum hereditate, ac successione, habeantur alieni, &c. Quæ etiam lex refertur in capite si quis, sexto, quaestione prima, & quod plus est, laudari videtur, vel approbari ab Innocentio tertio in capite Vergentis de hæreticis, ubi Pontifex excusat confiscationem ibi præceptam ob crimen hæresis, licet filiorum inopia consequatur, quia nimirum legitimis legibus, ob crimen læsæ Maiestatis humanæ filij omni successione priuantur, relicta illis vita solummodo ex misericordia. Supponi ergo videtur,

N Nn

quod

quod ex iustitia occidi potuissent, licet ex lenitate, & misericordia vita eis condonetur. Respondetur, iactari nimis in lege illa lenitatem, & clementiam imperatoriam, quod filij cum patre non occidantur; nec id approbati ab Innocentio tertio, sed referri, quod lex civilis ex misericordia vitam solummodo filiis relinquit, vel non excludi debitum iustitiæ: potest enim aliquis ex mortuo simul iustitiæ, & misericordiam aliquid facere, ut si quis creditoris indigentia cognita, ei debitum soluat ex misericordia, & iustitiâ: ita respondet Hurtado dicta disputatione 88. paragrapho quinto. Addere possumus, aliquando præsumi posse in filiis proditoris animum proditorium, & participationem sceleris, ob quam præsumptionem procedi posset, & inquiri contra illos ad grauiiores pœnas, quod iudicare videtur ratio ibi insinuat, in quibus paterni criminis exempla metuntur, nimirum non solum futura, sed etiam præsentia, & hæc ipsa inquisitio ex lenitate non vertitur.

46 Hinc inferit idem Hurtado paragrapho tertio, & duodecimo non posse priuari filios hæreticorum beneficiis, aut bonis, quæ habebant ante paternum delictum: quia non potest quis directe puniri qualibet pœna ob delictum alienum: non enim potest puniri, qui non est dignus pœna, nec potest esse dignus pœna, qui culpam non commisit, ut probauerat paragrapho sexto in quo principio ego libenter confentio, quod nulla pœna possit puniri directe filius ob delictum paternum: non tamen facile conueniam in illatione: nam multa ex iis, quæ enumerat, infligi possunt non puniendo directe filium, sed solum patrem, ex cuius punitione, resultat consequenter, & indirecte aliquod damnum filij; qui verbi gratia ea occasione redditur infamis: potest ergo resultare in filio talis infamia, quæ reddat eum ineptum, non solum ad accipienda officia, aut beneficia noua, sed etiam ad retinenda, & exercenda ea, quæ antea habebat, quod loquendo de possibili concedendum videtur. An verò de facto ita sit, postea videbimus.

47 Certum ergo est etiam, posse filium indirecte, & consequenter puniri ob hæresim patris. Nam pater directe punitur confiscatione bonorum, ex qua consequenter filij patiuntur hereditatis paternæ iacturam, & sic in aliis; ablati enim à patre opibus, honore, & aliis, indirecte filij incurrunt inopiam, defectum honoris, famæ, & aliorum bonorum, quæ à patre accepturi erant. Quod in primis non debet fundari in infectione sanguinis, cum quo parentes vitia sua in filiis transmittunt, ut bene probant aliqui apud Sanchez 2 libro secundo in Decalog. capite vigesimo septimo, numero sexto, quia sanguis ex vitiis paternis nullam qualitatē contrahit ad ea inclinantem: alioquin æquè deberent puniri filij, ob crimen maternum, quod non fit, cum nepotes etiam puniantur ob delictum patris, & soli filij ob delictum matris, ut videbimus; cum tamen quoad corpus plus participant filij ex substantia matris, & ideo pueri frequenter matrizent. Præsertim cum hæresis sit vitium merè spirituale, quod frequenter nullam cum corpore connexionem habet. Nec etiam videtur solidum fundamentum, quod significatur in dicta

lege quisquis, Codice ad legem Iuliam Maiestatem, quod in filiis, paterni, hoc est, hæretici criminis exempla metuntur. Nam licet id sufficiat ad fundandam aliquam præsumptionem, & timorem, ne forte filij patris exemplum sequantur, & ideo hanc rationem multis excuset Sanchez ubi supra, numero septimo. Hæc tamen præsumptio in multis casibus debilitari posset, & omnino euacuari, quando in filiis aperte constaret probitas, & honestas omnino facta est in sancto Petro martyre acerrimo hæreticorum hoste, qui ex parentibus pessimis, & hæreticis natus erat, & in mille aliis sanctissimis viris ex impiissimis parentibus ortis. Vtrum ergo, & legitimum fundamentum, ut notat Menochius de præsumptionibus libro quinto, præsumptione trigesima tertia, numero octauo, & duodecimo, & Concil. 99. numero ducentesimo vigesimo, volumine primo est, quod ob atrocitatem delicti merito puniuntur parentes in filiis hoc, est, eo genere pœna, quæ etiam in filiis redundet, quorum mala acerbissime parentes ipsos cruciare solent. Ideoque ad eos solos posteros pœnae eiusmodi deriuari solent, quocirca pœnas viucentes adhuc parentes videre possunt iuxta illud Exod. 34. *Quæ reddis iniquitatem patrum filiis, & nequitiam in tertian, & quartam, progeniem.* Vbi Abulenſis obſeruat, non extendi ultra quartam generationem, quia nunquam parentes ultra illam in vita permanere solent.

His suppositis, & antequam veniamus ad pœnas in particulari, quas hæreticorum filij incurrunt, nonnulla dubia generalia examinanda occurrunt. Primum ergo dubitatur, qui intelligantur nomine filiorum, quando de hæreticorum filiis aliquid statuitur, an soli filij legitimi, an etiam illegitimi. Aliqui videntur significare solos legitimos intelligi, non spurios, seu vulgo quæſitos: nempe Ioannes Andreas, Dominicus, Franciscus, & Villadiego relati apud Sanchez dicto capite vigesimo septimo, numero primo, qui tamen eos dicit excludere solum filios, quorum pater est incertus, quia in dubio non est filius condemnandus. Quando tamen pater est certus, omnes fatentur intelligi in his pœnis filios etiam illegitimos, quos congerit, & sequitur idem Sanchez ibi, Castro Palao dicta disputatione septima, puncto secundo, numero sexto, & Hurtado ubi supra, paragrapho vigesimo quarto. Quia non debent esse melioris conditionis filij, eo quod eum peccato geniti sunt, ne plus honoris luxuriæ quam castitatis tribuatur.

Secundò dubitatur, an quando pater absens, & non comparens in contumaciâ condemnatur, & eius statua comburitur, eius filij incurrant pœnas hæreticorum filios statutas. Affirmant plures, quos refert, & sequitur Sanchez ubi supra numero decimo nono, quibus consentit etiam Hurtado ubi supra, paragrapho vigesimo tertio, tertium. Si pater saltem potuit respondere, & non comparuit: si autem pater vel nesciuit, vel non potuit se purgare à crimine falso obiecto, tunc dicit in foro conscientie, filios non efficiiis pœnis, secus in foro externo, donec probata pater renuncietur innocens, vel non potuisse comparere. Aliter distinguit Gigas tractatu de crimine lese Maiestatis, libro tertio titulo de patris, quod

quas incurrunt filij, &c. *quæstione decima tertia, numero tertio.* Si enim ex processu constet, probatum esse plenè crimen, sententia lata afflicta etiam filios: si verò id non constet, sed ob meram contumaciam habeatur pro confesso, & damnetur, pœnæ non transibunt ad filios. Fundamentum huius sententiæ est, quia quidquid sit de aliis criminibus, in quibus quando contumax habetur pro confesso, confessio non transit ad hæredes, in crimine tamen læsæ Maiestatis diuinæ, vel humane ea regula fallit, & contumax reputatur conuictus, & verè hæreticus, si tamen contumacia habeat condiciones requisitas in capite cum contumacia de hæreticis in 6. secus enim esset, si contumacia ipsa non plenè probaretur.

Alij tamen satis probabiliter id negant de pœnis, quæ exequenda sunt in personis filiorum. Nam quod attinet ad earentiam hereditatis paternæ, certum est, si pater iam condemnato eius omnia bona confiscantur, filios eo ipso incurrere earentiam illorum bonorum. Nunc tamen sermo est de alijs pœnis, quæ respiciunt immediatè personas filiorum, v.g. irregularitate, inhabilitate, & similibus. Hinc itaque sententiam tenent Farinacius, Rolandus, & alij, quos affert, & sequitur Castro Palao dicta *disputatione septima, puncto secundo, numero duodecimo.* Quia regula generalis est, quòd in contumacia damnatus ita habeatur pro confesso, & conuictus, vt eiusmodi ficta confessio non noceat alijs, nisi ipsi soli, cum non sit, nisi præsumpta probatio, quæ delinquenti soli nocere potest, vt ex lege eius qui delatorem, digestis de iure fisci, tradunt communiter Doctores, quos affert Sanchez, & Castro Palao; & fatetur ipse Sanchez, sed dicit, excipi crimen læsæ Maiestatis diuinæ, vel humane: hæc tamen exceptio non habet solidum fundamentum in iure, cum leges generaliter loquantur de contumace, & dicant haberi pro conuictis, & confesso: sicut idem dicunt de hæretico contumaci: sed tamen eadem leges sepe explicant, probationem delicti ortam ex contumacia, non facere probationem requisitam ad delictum præiudicans tertio, lege vltima, Codice de probation. iuncta lege Sancimus, Codice de pœnis; Item sententiam latam aduersus aliquem præiudicare etiam hæredibus, nisi in contumaciam lata fuerit, lege preses, Codice de pignoris. Ratio autem esse videtur, quia condemnatio ob contumaciam non videtur solidè fundari in delicto principali, sed etiam in delicto contumaciæ; quòd secundum delictum, cum reuera non sit hæresis, sed contumacia non comparentis, non debet alijs præiudicare, qui ex solo delicto hæresis puniuntur indirectè. Hinc etiam est, sententiam illam non transire quoad pœnas corporales in rem iudicatam: sed quodcumque reus compaerit, etiam si eius statua combusta sit, audiendum esse, vt cum alijs facit ipse Sanchez *numero decimo octauo*, quòd signum est, quòd non erat delictum plenè probatum, sed iuris quadam fictione habebatur pro probato in odium contumacis. Erat ergo sententia adhuc quasi in pendenti, quare pro eo statu non videretur apta ad præiudicandum alijs innocentibus. Placet tamen mihi limitatio, quam Gygas apposuit, vt non sit aliunde crimen plenè probatum: tunc enim

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

condemnatio non fundabitur in sola contumacia, sed etiam in delicto plenè probato, & iam verificabitur illos esse filios eius quem constat fuisse hæreticum, & non incorporatum Ecclesiæ ante mortem.

Tertio dubitatur, an filij illius hæretici, qui ante mortem respuit, & Catholicus obiit, comprehendantur eiusmodi pœnis. Certum est, si pater hæreticus ante mortem penitentiam egit, vel promptum se ostendit ad eam agendam, atque ideo Ecclesiæ incorporatus fuit, filios pœnas non incurrere; ita enim habetur expresse in capite statum de hæret. secundo in 6. ubi antiquiores leges, & decreta generaliter loquentia corriguntur, & limitantur, vt non puniantur filij, & nepotes, nisi hæreticorum, & fautorum, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur: non autem illorum, quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos Ecclesiæ unitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ penitentiam recepisse, quam ipsi vel iam persequuntur, vel humiliter prosecutioni eius insistant, vel parati fuerint, ad recipiendam eandem. Vbi vides, vt filij contrahant pœnas, non esse expectandam patris mortem in hæresi, sed adhuc patre viuente contrahi à filiis pœnas, si probeatur pater in hæresi perseverare: sicut è contra, vt filij immunes sint à pœnis, non est necesse expectare perseverantiam patris in fide Catholica vsque ad mortem, sufficit enim quòd pater iam penitentiam acceperit, quod utrumque colligitur ex verbis illis, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probentur, & ex illis alijs, vel humiliter prosecutioni eius insistant.

Hinc oritur graue dubium, an filij relapsorum, qui propter relapsum, vel vt dogmatista traduntur Curie seculari, & vltimo supplicio afficiuntur, quamuis penitentiam ostendant afficiantur pœnis, statuti filiis hæreticorum. Prima sententia negat, quam ruerunt plurimi relati apud Sanchez dicto capite vigesimo septimo, numero vigesimo secundo, qui eam ibi probabilem fatetur, & eandem defendit Hurtado dicta *disputatione octuagesima octaua, paragrapho vigesimo secundo*, quia hi ante mortem reincorporantur Ecclesiæ, & Sacramenta publice suscipiunt, quare in supra adducta decretali excepti videntur, præsertim cum ibi non requiratur, quod penitentiam impleuerint, sed quòd saltem parati fuerint ad penitentiam recipiendam. Fatentur tamen aliqui ex iis auctoribus, non esse immunes filios eorum, qui cum sint conuicti, negant se fuisse hæreticos, & ideo vt negatiui traduntur Curie seculari; hi enim in foro præsumuntur in hæresi decedere: ita expresse Hurtado dicto *paragrapho vigesimo secundo in fine*, & Cantera in *questionibus criminalibus, titulo de questionibus tangentibus purificationem delictorum capite primo numero decimo tertio*.

Sententia contraria est communis, quam tenent innumeri, quos affert, & sequitur Sanchez ubi supra numero vigesimo tertio Suarez de censuris *disputatione quadragesima tertia, sectione tertia, numero quarto*, & in presenti *disputatione vigesima quarta, sectione tertia, numero tertio*, Auila de censuris parte septima, *disputatione quarta, dudio tertio*, Azor *tomo primo, libro octauo capite decimo tertio post questionem*

NN n 2 octauam.

§1
An filij illius
hæretici, qui
ante mortem
respuit, &
Catholicus
obiit, compre-
hendantur
eiusmodi pœ-
nis.

§2
An filij rela-
psorum.

§3

octauam, Castro Palao dicta disputatione septima, puncto secundo, numero sexto. Et mihi etiam verior videtur, quia hi omnes iudicio Ecclesie præsumuntur in hæresi mori, nec eorum penitentia vera æstimatur, sed ficta ad fugiendam penam, quam licet non omnino effugiant, hoc tamen obtinent, ne viui comburantur, tanquam impenitentes; & de negatiuis res videtur clara, quia is nec in morte Sacramenta conceduntur; reliquis verò licet concedantur, non tamen solemniter aut iuricè, vel iudicialiter Ecclesie reincorporantur, vel reconciliantur, & absoluntur, prout fit cum aliis ligentibus, qui abiurata hæresi, publicè, & solemniter reconciliantur. Quidquid ergo sit de penitentia interna, & reconciliatione pro foro conscientie, quam Ecclesia illis non negat; in foro tamen iuridico non conceditur eis reconciliatio, quia eorum penitentia non iudicatur vera, & ideo traduntur Curie seculari, quia eorum conuersio Ecclesie sufficienter non constat. Cum ergo in dicto capite statutum, eximantur solum filij eorum, quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos Ecclesie vniuersitati: dum hæc Ecclesie non constat, filij eorum non debent esse immunes. Ad eos quippe spectat onus probandi patrem emendatum fuisse, quod Ecclesia ex testimonio delinquentis, testantis de sua penitentia non credit. Sicut ergo patri dicenti se velle corrigi, non fuit fides adhibita in foro externo, & iudiciali, sic nec filiis credetur, qui id solum probare possunt ex Patris confessione testificantis propriam penitentiam. In foro ergo iudiciali, & externo non constat patrem emendatum, & penitentem obuisse, arque adeo non censetur filij exempti à pœnis, à quibus illi soli exempti intelliguntur, quorum patris penitentia iuridicè probari, & constare potest.

54
Obiectio.

Obiicit Hurtado, quia si pater penitentiam habeat, & dolorem de suo peccato, & hoc filiis constet, possunt se existimare immunes à pœnis, licet pater decesserit ante publicam reconciliationem iuridicam, vt fatetur ipse Sanchez *vbi supra numero vigesimo octauo*, non ergo exigitur semper reincorporatio iuridica in Ecclesia, vt filij intelligantur excepti à pœnis. Respondeo, casum antecedentis posse multipliciter occurrere. Primo si hæresis patris sit occulta. Secundo, si sit notoria, & publica, nondum tamen per sententiam declarata, vel in iudicio probata. Tertio, si interueniat sententia declarans patrem hæreticum, vel constet id in iudicio esse probatum. In primo casu transeat filios non incurrere pœnas, de quo postea dicemus: hinc tamen non valet argumentum ad casum nostrum, in quo adest sententia declarans hæresim patris, & ob eius impenitentiam, vel defectum sufficientis penitentiae eum condemnans. De secundo casu potest esse maior dubitatio, & Hurtado ibi inclinat ad hoc, quod sententia requiratur, vt filij incurrant pœnas, quam dicit fuisse sententiam Suariz *disputatione quadragesima tertia*, (quam per errorem typographi citat 13.) *de censuris sectione tertia*, licet postea in presenti disputatione vigesima quarta, sectione vltima, numero quinto, eam reliquerit. Sed certe Suarez in hoc secundo loco non solum ab ea sententia recedit, sed dicit se contra illam in primo loco tenuisse; & reuera ita est: nam in primo etiam

loco dicta sectione tertia, numero secundo ponderat, in dicto capite statutum dictum fuisse, qui tales esse probentur; & explicans, verbum est illud verbum, probentur; addit: *Aduertendum autem hanc penam, necesse est, vt patens in res sit satis publica, & omnibus probata*. Tunc ergo procedit doctrina illa Sanchez ex qua obiectio fumebatur: nam: *illo numero vigesimo octauo dicit non requiri sententiam condemnatoriam patris, vt filij pœnis ligentur, quando delictum est notorium euidentia facti; tunc tamen non esse necessarium, vt filij liberentur à pœnis, quod penitentia patris per iudicis sententiam declaratur, sed satis est, quod penitentia etiam constet. Nec credo, inquit, exigi, quando patens ad iudicium delati non sunt, iudicis sententiam reincorporati Ecclesie, sed satis est si constet iam eos Catholicos esse, & emendatos*. Quare videtur exigere etiam tunc penitentiam notorietatem, sicut antea fuerat notorietas delicti. Subiungit enim statim hanc rationem: *Quia cessat infamia, cui textus innotuit: infamia autem orta ex notorietate hæresis tolli non potest, nisi penitentia etiam sit notoria*. Ex illo ergo casu non licet arguere ad casum nostrum, imò retorquetur potest argumentum: quia si quando hæresis paterna est notoria notorietate facti, requiritur, quod eadem notorietate constet de patris reincorporatione, & penitentia, vt filij liberentur à pœnis: ergo quando de hæresi constat notorietate iuris, quia in iudicio probata est, oportet, quod constet etiam in iudicio de vera patris penitentia ad eundem effectum. In casu autem nostro in iudicio constat de hæresi, & non de penitentia, quia iudices eam iudicialiter non approbant, nec veram esse credunt, sed fictam, & ideo reum tradunt Curie seculari; ergo non concurrunt tunc requisiti, vt filij à pœnis eximantur.

Aduertunt aliqui in vno casu non sufficere notorietatem hæresis patris, sine sententia condemnatoria ad refundendas pœnas in filios; quando scilicet pater viuit, vel vixit hæreticus in ea provincia, in qua hæresis non generat infamiam, vt in Anglia, & Scotia, & similibus: ita Henriquez, & Sa, quos affert, & sequitur Sanchez *dicto numero vigesimo octauo*, & Hurtado *vbi supra §. 19.*

Hac autem occasione dubitatur quarto, an si filius solus nota sit hæresis patris, id satis sit, vt æstimet se pœnas incurrere. Hurtado *vbi supra paragrapho decimo nono* patrem negantem latè probat, & mihi etiam placet, quia notorietas facti, quam Doctores ad hunc effectum exigunt, maior videtur esse, quam quæ ex sola filiorum notitia resultat, quamuis filij plures sint.

Dubitatur quinto, de filiis suspectis de hæresi, an incurrant eadem pœnas. Affirmat Azor *in secundo libro sexto, capite quarto, questionis tertia*: sed contrarium docet Sanchez *dicto capite vigesimo septimo, numero vigesimo nono*, Hurtado *vbi supra paragrapho vigesimo tertio*, & alij communiter, & merito: quia decreta loquuntur de filiis hæreticorum: suspecti autem etiam si propter suspicionem vehementem coacti sint abitare, nondum tamen reputantur hæretici.

haeretici, nec sub ea appellatione comprehenduntur.

56 *An eadem poena extendatur ad filios receptatorum, & fautorum.* Extendantur tamen eadem poenae ad filios receptatorum, & fautorum haereticorum, si tales esse, vel decessisse probetur, ut constat ex capite secundo, paragrapho ultimo de haereticis in 6. Nominem autem filiorum, non intelliguntur omnes posterii, sed per lineam paternam usque ad secundam generationem, nempe filij, & nepotes, per lineam vero maternam filij soli. Quare nepos haeretici ex filia non comprehenditur; quia iam descendit ab haeretico per lineam maternam, ut cum alijs notat Sanchez dicto capite vigesimo septimo, numero secundo. Qui bene advertit numero tertio, & quarto non obstat constitutionem Pauli IV. confirmatam à Gregorio XIII. quae loquitur de omnibus descendentibus à Mauris, Iudaeis, & haereticis usque ad quartam generationem: quare corrigi ibi videtur, quod de prima generatione per lineam maternam, & de secunda per paternam decretum fuerat in capite statutum secundo de haereticis in 6. Nam ommissis alijs solutionibus, quas ibi affert, Constitutio illa loquitur solum de non recipiendis in Ordine Minorum, ut ex ea constat, quam refert ad litteram Manuel, *quest. regul. tomo primo, questione decima quarta, articulo primo & secundo*, ubi articulo primo in fine notat, restrictam postea fuisse à Sixto V. ad secundam generationem paternam, & primam maternam. Sicut nec etiam obstat constitutio quaedam Federici Imperatoris, quae liberos omnes committentium crimen laesae Maiestatis divinae, vel humanae afficit infamia, & excludit ab omnibus dignitatibus, & officiis publicis: nomine autem *liberorum*, descendentes omnes intelligi solent. Ceterum in hoc crimine legi Ecclesiasticae standum est, quae potest leges civiles corrigere. An vero consequenter censetur etiam correctallex illa quoad liberos reorum laesae Maiestatis humanae, videri potest Anton. Gomez *tomo tertio variarum capite secundo, numero decimo quinto*.

57 *Filij denunciantes Inquisitoribus proprios parentes an sint immunes à poenis.* Dubitatur sextò de filiis denunciantibus inquisitoribus proprios parentes haereticos, an eo ipso immunes sint ab alijs poenis. Liberari ab his poenis testantur Penna, Alfonso de Castro, Simancas, & Roias, quos refert, & sequitur Sanchez *ubi supra numero trigésimo*: ita enim statutum esse constitutione quadam Federici Imperatoris, à varijs Pontificibus confirmata dicit idem Penna referens constitutionem illam, & videri potest Constitutio Innocentij IV. quae est eius octava, & habetur in volumine constitutionum Pontificiarum, ut refert Sanchez *ubi supra, numero nono in septimo argumento*. Loquuntur autem de poenis ipsis filiis statutis, non de poenis patri imponendis, quare non impediunt, quod bona patris haeretici confiscentur, & ideo Hurtado *ubi supra paragrapho vigésimo tertio* aduertit, non fore ab aequitate alienum, si eo casu non confiscentur bona paterna, saltem omnia, sed relinquantur filiis, unde honestè vitam possint degere: alioquin redderet moraliter impossibilis accusatio parentum. Adverte denique, sub his poenis non comprehendendi filios paganorum, Iudaeorum, aut Saracenorum, qui non sunt verè haereticorum filij, cum eorum parentes nun-

Cord. de Lugo de virtute Fidei divinae.

quam fuerint baptizati: ita Suarez *dicta disputatione quadragésima tertia de censuris, sectione tertia, numero octavo*, & Filliucius, quem affert, & sequitur Bonacina *disputatione septima de censuris, quest. 3. puncto 7. num. 11.*

Dubitatur ultimò, an praedictae poenae extendantur ad filios etiam genitos ante haesim parentum, an solum ad eos, qui postea generantur: quae est quaestio facis controuersa, & celebris in hac materia, & de qua latè ultra alios agunt P. Thomas Sanchez *dicto libro secundo in Decal. capite vigésimo septimo à numero nono*, Castro Palao, & Hurtado *loci citatis*; & Suarez *disputatione quadragésima tertia de censuris sectione tertia, numero secundo*, qui alios referunt, & afferunt duas sententias facis communes, & utramque satis probabilem; quarum altera liberat ab his poenis filios ante delictum genitos, altera eos etiam comprehendit: de utriusque autem fundamentis plura dici possent. Cùm tamen calamum iam paratum haberem, ut ab hac postrema quaestione me expedirem, interpellatus repente fuit, sanctissimi Domini nostri Urbani VIII. improvviso praeepto, quo me nulla mora praemissa ad Cardinalatus onus suscipiendum vocavit, quae res multa secum afferebat impedimenta, & negotia, non ita brevi expedienda, quibus huius tomi editio longius protraheretur. Quare melius iudicavi, ne remora haec opus iam alioquin absolutum nimium retardaret, vigente praesertim typographo, indicare breviter meam sententiam, quam mihi praxis potissimum persuadet, ut cum multis, quos asserunt, & sequuntur Suarez, & Castro Palao, putem, omnes filios haereticorum comprehendendi. Quod quidè, loquendo de possibili, negari non potest, ut fatetur etiam Hurtado, licet de facto id neget. Et constat ex supra dictis, quia haec omnes poenae non imponuntur directè ipsis filiis, ut diximus, sed solum indirectè, quatenus ex parentum infamia redduntur inhabiles ad aliquas dignitates, & munera, quae inhabilitas incurri potest absque vlla filiorum culpa, ut vidimus. De facto autem negari non potest, quod Pontifices satis univèrsaliter loquantur de omnibus filiis, absque vlla distinctione, imò loquantur de casibus in quibus vix unquam contingere poterat, quòd filij ante parentis haesim essent concepti, & consuetudo atque praxis, quae est optima legum interpretes ita univèrsaliter leges illas Canonicas intellexit.

Confirmarique potest primò quia fundamentum, quo Sanchez *loco citato* potissimum movetur, ex sanguine, & semine infecto, ex quo imitandi paternos mores periculum oritur, quatenus in ipso semine inclinatio aliqua ad eosdem mores imbibita sit; hoc, inquam, fundamentum retorqueri facile potest, quia si haec esset ratio excludendi à poenis filios ante delictum genitos, deberent aequè excludi filij geniti post parentis haeretici poenitentiam: si enim pater in haesi per vnum diem permansit, & postea resipuit, & per annum integrum ante mortem poenitentiam egit, eoque tempore filium genuit, magis credi potest, quod semen afferret secum inclinationem ad poenitentiam diuturnam praesentem, quam ad peccatum breve praeteritum, & tamen de hoc filio nemo dubitat, quod eiusmodi poenis comprehendatur.

N N n 3 Secundò

58 *An praedicta poena extendatur ad filios etiam genitos ante haesim parentum.*

Secundò confirmari potest, retorquendo iterum fidem fundamentum, quia si pater in corde suo fuit hæreticus per annum, antequam hæresim exterius proderet, & eo medio tempore filium gigneret, hic ex sententia Sanci non comprehenderetur pœnis, sed ij solùm, qui post hæresim externam concipiuntur. Atqui semen magis afferret inclinationes ad affectum cordis paterni internum, quàm ad verba externa, cum sanguinis qualitates maiorem habeant connexionem cum cordis affectibus, quàm cum ore, vel lingua. Non ergo attenditur in hac filiorum pœna ad qualitates phycas sanguinis, vel feminis malè affecti, sed ad puniendum patrem in filiis etiam, quorum mala ad ipsius patris pœ-

nam, & dolorem augendum multum conferre possunt. Quare si alicubi usus esset puniendi solùm filios post delictum hæresis genitos, ego eam consuetudinem laudarem, & libenter amplecterer. Vbi tamen contrarius sit usus, dammare non possum, sed puto esse magis conformem verbis sacrorum Canonum, qui totum hoc potuerunt intendere, & intendisse de facto videntur. Hæc autem de virtute fidei dixisse sufficiat. Quæ omnia, & quæ in cæteris meis scriptis dixi, vel in posterum dixerò, eidem Catholice fidei, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, eiusque Summi Pastoris Romani Pontificis iudicio, & correctioni sponte subiicio.

